

การเสริมสร้างศักยภาพแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้านสวัสดิการสังคม จังหวัดสระบุรี

A PROJECT TO CAPACITY BUILDING THE PEOPLE SECTOR LEADERS ABOUT SOLVING THE PROBLEM OF SOCIAL INEQUALITY IN SOCIAL WELFARE AT SARABURI PROVINCE

อำนวยการ ปิ่นพิลา¹, พรรณรักษ์ ชันทะสีมา^{*2}
Amnuay Pinphila¹, Phannarak Khantaseema^{*2}

^{1,2}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

^{1,2}Master of Public Administration Program, Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University

^{*}Corresponding author's e-mail: dr.amnuay_@hotmail.com¹, khantaseema16420@gmail.com^{*2}

Received: December 2, 2024

Revised: January 19, 2024

Accepted: January 25, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการโดย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสนทนากลุ่ม และ 3) การจัดเวทีสาธารณะเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 13 อำเภอ ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำต้องทำให้เป็นตัวอย่างเห็นชัดเจนด้านจิตอาสาต้องอธิบายให้สมาชิกใหม่มีความเข้าใจถึงการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่ที่มาประชุมหรือทำกิจกรรมร่วมกันมีสุขภาพดี ด้านความรู้ไม่จำเป็นต้องจบระดับปริญญา ซึ่งแกนนำมีองค์ความรู้อยู่ในตัวเอง โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเวลา แกนนำจะต้องมีเวลาทำกิจกรรมโดยจะต้องมีการบอกกล่าวล่วงหน้า (2) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เฉพาะในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น ยังไม่มีความเข้าใจในที่ชัดเจน ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันและความพร้อมในการดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับงบประมาณยังไม่พอเพียงในการดำเนินกิจกรรม และขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมงานระดับท้องถิ่นสำหรับแนวทางการแก้ไข เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : ความเหลื่อมล้ำ; ภาคประชาชน; สวัสดิการสังคม

Abstract

The objectives of this research were to: 1) assess the learning potential of the people sector leaders regarding legal rights in social welfare for the various groups of people in Saraburi Province. 2) to develop skills for people sector leaders about solving the problem of social inequality. Qualitative research was conducted by using (1) in-depth interviews, (2) group discussions, and (3) organizing public forums to provide opinions and suggestions with the sample leader groups in all 13 districts. The results of the research found that 1) in leadership to make it a clear example. In terms of volunteering, the members must explain to new members how to understand and join the group to help society without expecting compensation. In terms of health, most of them attending meetings or doing joint activities are in good health. Knowledge is not required to have a degree; the leader of the of the sector has knowledge in himself by sticking to the philosophy of sufficiency economy. In terms of time, the leaders must have time to do activities with advance notice and 2) found that operators have only knowledge of their responsibilities, don't have a clear understanding, lack integration in collaboration, and are not ready to carry out activities. Most budgets don't have enough to carry out activities, and there is a there is a lack of policy support regarding local promotion. For solutions, operators should improve and develop their roles and responsibilities for knowledge and understanding.

Keyword: inequality; people sector; social welfare

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดสวัสดิการสังคม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 มาตรา 3 กำหนดไว้ว่า สวัสดิการสังคมหมายถึงระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม 2546, ราชกิจจานุเบกษา)

ที่ผ่านมาสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรี มีจำนวนบุคลากรที่จำกัด แต่ต้องรับภารกิจงานขับเคลื่อนงานด้านสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคม เช่น แกนนำองค์กรสวัสดิการชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัว อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำหมู่บ้าน พยายามผลักดันงานด้านสวัสดิการสังคมให้เกิดขึ้นในชุมชน แต่ก็มีปัญหาและข้อจำกัดในการส่งเสริมด้านสวัสดิการสังคมที่เป็นระบบ องค์กรเครือข่ายการมีส่วนร่วมภาคประชาชนตามรัฐธรรมนูญ จังหวัดสระบุรี (อสช.)

ได้เล็งเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน และผู้ยากไร้ในชุมชน จึงได้จัดทำโครงการเสริมสร้างศักยภาพแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านสวัสดิการสังคม จังหวัดสระบุรี เพื่อเสริมงานและเติมเต็มสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี ให้มีความรู้ ความสามารถ ด้านสวัสดิการสังคมในระดับจังหวัดและระดับอำเภอขึ้นมาอีกเครือข่ายหนึ่ง เพื่อดำเนินงานสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมทั้ง 13 อำเภอของจังหวัดสระบุรี อีกทั้งช่วยเหลือสังคมที่กำลังประสบกับปัญหาที่หลากหลายอยู่ในขณะนี้ ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระทางสังคม และเสริมสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนชาวจังหวัดสระบุรีให้เข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม ด้านสวัสดิการสังคม จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ 13 อำเภอ ทั้งจังหวัดสระบุรีซึ่งประกอบด้วยแกนนำในระดับอำเภอ ๆ ละ 7 คน วุฒิสภาสกลนครสภามองจังหวัดสระบุรี จำนวน 3 คน สมาชิกองค์กรสาธารณะประโยชน์จังหวัดสระบุรี 3 คน และ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดสวัสดิการสังคม จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี จำนวน 3 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี, 2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำจากองค์กรต่าง ๆ ทั้ง 13 อำเภอ ของจังหวัดสระบุรี ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงของจำนวนประชากรอำเภอละ 7 คน จำนวน 91 คน ได้มาจากการประชากรที่มีลักษณะผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำสมาชิกวุฒิสภาสกลนครสภามองจังหวัดสระบุรี จำนวน 3 คน ได้มาจากการประชากรที่มีลักษณะผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

1.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำสมาชิกขององค์กรสาธารณะประโยชน์จังหวัดสระบุรี จำนวน 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

1.5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดสวัสดิการสังคม จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวทั้ง 100 คน ซึ่งมีภูมิลำเนากระจายครอบคลุมทั้ง 13 อำเภอ ของจังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 50 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง ทั้ง 13 อำเภอ

1.6 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการจัดเวทีสาธารณะ ได้แก่ผู้สูงอายุ ทั้ง 13 อำเภอ ในเขตจังหวัดสระบุรี ทั้ง 13 อำเภอ จำนวน 65 คน โดยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย อำเภอละ 5 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการกำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้ มีภาวะผู้นำ จิตอาสา มีความรู้พร้อมที่จะถ่ายทอดได้ สุขภาพแข็งแรง และมีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม โดยการสืบค้นจากทะเบียนประวัติการเกษียณทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ใน 13 อำเภอของจังหวัดสระบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีสาธารณะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย จัดเตรียมประเด็นและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมประเด็น และตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยและเพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถนำไปตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ จากนั้นได้นำไปสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

3.2 การสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ทำการนัดหมายตัวแทนแต่ละอำเภอ พร้อมทั้งสถานที่ที่จะทำการสนทนากลุ่ม โดยมีการจัดเตรียมประเด็นต่าง ๆ เช่น ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ และมีการใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นตัวช่วยในการเก็บข้อมูล

3.3 การจัดเวทีสาธารณะ เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และเป็นการเติมเต็มข้อมูลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประเด็นที่วิจัย โดยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้กำหนดสถานที่และนัดหมายล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุเป็นระยะเวลา 2 วัน 1 คืน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องและมีความชำนาญเฉพาะด้านขึ้นเวทีสาธารณะ เช่น ผู้แทนจากศาลยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันการศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ปราชญชาชาวบ้านที่มีความชำนาญโดยเฉพาะเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี และการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านสวัสดิการสังคม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะโดยสรุปพบว่า

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี ต้องมีความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่น ไม่มีอำนาจในการสั่งการ ทำงานเพื่อส่วนรวม มีความพร้อมและอาสาที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติโดยแยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือในสาขาต่าง ๆ ที่ตนเองมีความชำนาญซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญใน

การพัฒนาสังคมโดยรวมและมีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับด้านสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี การวิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพและเวลาที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแกนนำภาคประชาชน

1.1 ด้านภาวะผู้นำ จะต้องเป็นผู้นำตนเอง พัฒนาตนเองก่อน ซึ่งเป็นต้นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกด้วยกัน โดยยึดหลักการบริหาร 4 มิติ คือ กาย จิตใจ สังคม และเวลา และอาศัยหลัก 3 อ คือ อาหาร ออกกำลังกายและอารมณ์ ที่สำคัญที่สุดจะต้องมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมประจำใจ ในฐานะเป็นผู้ที่มีจิตอาสา จึงจะสามารถมีภาวะผู้นำได้อย่างสมบูรณ์ แนวทางที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำ จะต้องทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดปัญหาและการแก้ปัญหา มีการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ตลอดจนการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน มีภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านจิตอาสา จะต้องเป็นผู้ให้ มีพรหมวิหาร 4 มีจิตอาสาที่แท้จริงเพราะผู้ที่เข้ามาร่วมงานหรือเป็นสมาชิกไม่มีค่าตอบแทน มาด้วยใจ มีความเสียสละส่วนตัว

1.3 ด้านสุขภาพ ต้องมีสุขภาพแข็งแรงรับผิดชอบต่อตัวเอง ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในตัว

1.4 ด้านความรู้ จะต้องมีความรู้รอบตัวในตัวเอง และมีความสามารถในตัวเอง พร้อมจะอุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

1.5 ด้านเวลา เวลาเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะแกนนำจะต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การบริหารเวลาของตัวเอง ในการลงพื้นที่ให้ความรู้กับหน่วยงานต่าง ๆ

2. การเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านสวัสดิการสังคม แกนนำที่มีอยู่ในพื้นที่มีทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาตนเอง การสร้างเครือข่าย แกนนำในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านสวัสดิการสังคม เป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานร่วมกันตลอดจนการผนึกกำลังร่วมกันที่จะสร้างองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคม มาช่วยกันพัฒนาประเทศโดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้แกนนำได้ทำงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมกับหน่วยงานในพื้นที่ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะ

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะโดยสรุปพบว่า

1. การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรีต้องมีความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการดำเนินงานของแกนนำภาคประชาชน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาโดยแยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือในสาขาต่าง ๆ ที่ตนเองมีความชำนาญซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมโดยรวมและมีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับด้านแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

ในจังหวัดสระบุรี เป็นทรัพยากรเส้นทางปัญญาที่มีค่าอย่างสูง แต่กลับถูกมองข้ามเนื่องจากปัจจุบันเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าในระดับท้องถิ่น ไม่มีอำนาจในการสั่งการ ทำงานเพื่อส่วนรวม มีความพร้อมและอาสาที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ในด้านภาวะผู้นำต้องทำให้เป็นตัวอย่างเห็นชัดเจน ด้านจิตอาสาต้องอธิบายให้สมาชิกใหม่มีความเข้าใจถึงการที่จะเข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่ที่มาประชุมหรือทำกิจกรรมร่วมกันมีสุขภาพดี ด้านความรู้ ไม่จำเป็นต้องจบระดับปริญญา ซึ่งแกนนำมีองค์ความรู้อยู่ในตัวเอง โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเวลา แกนนำจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมโดยจะต้องมีการบอกกล่าวล่วงหน้า โดยจำแนกตามสาขาของแต่ละคนที่มีความชำนาญ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะ

2. เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม แกนนำผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เฉพาะในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น ยังไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจน ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันและความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคมงบประมาณยังไม่พอเพียงในการดำเนินกิจกรรม และขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมงานระดับท้องถิ่นสำหรับแนวทางการแก้ไข เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าแกนนำเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่น ซึ่งพรทิพย์ อุดมลิน (2557, หน้า 14) ได้กล่าวไว้ว่า เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการจัดประชุมหรือดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นกิจจะลักษณะสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสพบปะพูดคุยกัน สามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ทำให้หลายลักษณะทั้งที่เป็นทางการ กึ่งทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น การสัมมนา การประชุมทางวิชาการที่จัดอย่างสม่ำเสมอ

2. วิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพและเวลา มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแกนนำในการปฏิบัติงานด้านภาวะผู้นำ ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำ มีความรู้ มีแรงจูงใจ เป็นตัวอย่างให้กับผู้ร่วมงานได้ เป็นไปตามแนวคิดของจิราพร สามัญ (2558, หน้า 16) ซึ่งกล่าวไว้ว่าภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้อิทธิพลของผู้นำต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน ในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน กระตุ้น ชักนำ ผลักดันและการจูงใจให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มปฏิบัติงานด้วยความยินดี เต็มใจมีความศรัทธา และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร และสุภาวดี จิตศิริตันกุล (2557) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะกระตุ้นจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการสื่อความหมาย การติดต่อ

ซึ่งกันและกันให้เกิดมีใจร่วมกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน การปฏิบัติงานด้านภาวะผู้นำ ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำ มีความรู้ มีแรงจูงใจ และมีจิตอาสาเป็นตัวอย่าง ให้กับผู้ร่วมงานได้เป็นไปตามที่พันธูธิชากร ศรีบริบูรณ์ (2559) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวมโดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้านความรู้ มีการคิดอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้แห่งตนเอง แบบแผนความคิด การสร้าง วิสัยทัศน์ร่วมกันและการเรียนรู้เป็นทีมสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ หรือภูมิปัญญา (Wisdom) ของ ปีเตอร์ เซงเก้ (Senge, 2017) ซึ่งกล่าวไว้ว่าความรู้ที่อยู่ในตัวคน/ความรู้โดยนัย (Tacit knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จาก ประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล การดำรงชีพโดยผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีเวลาในการทำ กิจกรรมรวมกลุ่ม การดูแลตนเองเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความจำเป็นในชีวิตของบุคคลเพื่อดำรงรักษาสุขภาพชีวิต และความเป็นปกติสุขของชีวิต (Well being) ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัวเอง เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีสุขภาพ ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม (Orem, 2018) ได้ อธิบายว่าการรักษาสุขภาพที่เน้นการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์ทาง สังคมอย่างราบรื่น การดำรงชีพโดยผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม มีการบริหารเวลาอย่าง ชัดเจน เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเวลาของ Gurven & Hill (2010) ได้กล่าวไว้ว่า เวลาเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่สุดและมีลักษณะพิเศษ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายชีวิตและการงานของตนเองอย่างชัดเจน ควบคุมตนเองให้ ปฏิบัติตามแผน ทำงานอย่างฉลาด กำหนดตารางเวลาทำงานอย่างเหมาะสม

3. การเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม การสร้างเครือข่าย แกนนำ เป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ตลอดจนการฝึกกำลังร่วมกัน ที่จะสร้างความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม มาช่วยกันพัฒนาประเทศโดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2559) ได้อธิบายไว้ว่าการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วย ความเป็นอิสระ เท้าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื้อชาติ เชื้ออาหาร ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมาย ด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี ในระดับท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับหน่วยงาน ของท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มแรกของการดำเนินงานและในส่วนของการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ตัวบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ตัวบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองรับผิดชอบและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ในการปฏิบัติหน้าที่ จะได้เกิดความเข้าใจ ความชำนาญ ให้ผลของการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

1.2 ควรมีการกำหนดหน้าที่ภารกิจและบทบาทหน่วยงานของภาครัฐในการดำเนินงาน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน โดยเฉพาะนโยบายกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้แกนนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม ควรศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมของแกนนำภาคประชาชนทั้งต่างพื้นที่ และหน่วยงานต่างหน่วยงาน ในการศึกษาเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและบทบาทของแกนนำภาคประชาชนที่มีต่อสังคมในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะด้านการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม ในพื้นที่สู่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาตนเอง

2.2 การประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานควรมีการประเมิน ติดตามกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม เพื่อให้เกิดการบูรณาการและเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร สามัญ. (2558). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2559). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ อุดมสิน. (2557). *รูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 2 ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. (2546). (28 ธันวาคม 2560), พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แก้ไขเพิ่มเติม 2550 ฉบับที่ 2. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 100 หน้า 12.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2559). *ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำชาวบ้าน คู่มือและทิศทางการพัฒนาผู้นำชาวบ้าน เพื่อแก้ปัญหาชนบท*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี*. สระบุรี: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี.
- สุภาวดี จิตดิตรัตนกุล. (2557). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรี กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพังงา อำเภอเมือง จังหวัดพังงา*. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- Gurven, M. & Hill, K. (2010). Moving beyond Stereotypes of Men's Foraging Goals. *Current Anthropology*, (51)2, 265-267.
- Orem, D. E. (2018). *Nursing: Concepts and Practice* (6th ed). St. Louis, MO: Mosby.
- Senge, P. M. (2017). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning*. New York: McMillan.